

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2012-06-18

Närvarande: F.d. justitierådet Dag Victor samt justitieråden Lennart Hamberg och Per Virdesten.

Förtydliganden av bestämmelser för arbetslöshetsförsäkringen och arbetslöshetskassorna och ändring i Arbetsförmedlingens registerlag

Enligt en lagrådsremiss den 7 juni 2012 (Arbetsmarknadsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
3. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Tarik Qureshi.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Allmänt

I lagrådsremissen föreslås bl.a. ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om arbetslöshetskassor. Dessa båda lagar har starka samband med varandra och bildar tillsammans ett system för ersättning vid arbetslöshet. Lagrådsremissen innehåller emellertid endast en mindre del av de lagförslag som är avsedda att läggas fram i en kommande proposition. Enligt vad som upplysts vid föredragningen kommer övriga lagförslag inte att bli föremål för granskning av Lagrådet.

Det valda förfaringsättet har bl.a. inneburit att förslaget när det gäller ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring inte innehåller något förslag till upphävande av de bestämmelser i lagen som de föreslagna nya bestämmelserna är avsedda att ersätta. Inte heller framgår det hur de frågor som nu regleras i den paragraf där den nya regleringen föreslås bli placerad ska regleras i fortsättningen. Att den föreslagna regleringen till stor del endast är en redaktionell omflyttning framgår inte heller omedelbart av remissen liksom inte heller vilka skäl som ligger bakom denna omflyttning. Eftersom det underlag som Lagrådet tagit del av sålunda är ofullständigt har det varit svårt att överblicka konsekvenserna av förslagen i remissen och hur dessa förhåller sig till övriga bestämmelser inom arbetslöshetsförsäkringssystemet.

Förslaget innebär bl.a. nya bestämmelser när det gäller möjligheterna att fränkänna en medlem rätt till ersättning. Det gäller den som medvetet eller av grov vårdslöshet låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till kassan av betydelse för rätten till ersättning. Eftersom sådana beteenden, liksom de som i dag kan leda till fränkännande av rätt till ersättning, också kan bli föremål för straffrättsliga förfaranden enligt bidragsbrottslagen (2007:612) hade det varit av värde om

lagrådsremissen hade innehållit en analys av i vad mån tillämpningen av de olika bestämmelserna är avsedd att samordnas och av hur regleringen förhåller sig till det i artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen intagna förbudet mot dubbla straffrättsliga förfaranden.

Lagändringarna ska enligt förslaget träda i kraft den 1 september 2013. Lagrådet noterar att det inte sägs något i lagrådsremissen om behovet av övergångsregler. Enligt Lagrådets uppfattning bör det utvecklas och tydliggöras i vilken omfattning äldre bestämmelser ska tillämpas efter ikraftträdandet på ärenden som handläggs enligt lagarna om arbetslöshetsförsäkring och om arbetslöshetskassor.

Förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring

46 b §

Enligt bestämmelsens första stycke ska ett beslut om fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning gälla från och med den dag då det förhållande som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom. En motsvarande regel föreslås vad gäller beslut om uteslutning ur arbetslöshetskassa, se 37 b § förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetskassor. Förslagen om att på detta sätt koppla rättsverkan av besluten till en tidpunkt före beslutsdagen har motiverats av önskemål om att undvika återkrav.

Enligt författningskommentaren ska den avsedda tidpunkten motsvara den dag då en handläggare på kassan får faktisk kännedom om det relevanta förhållandet. Enligt vad som upplysts vid föredragningen kan de relevanta förhållanden som avses bestå i att oriktiga eller vilseledande uppgifter lämnats, alternativt att ändrade förhållanden av betydelse för ersättning inte anmälts. I praktiken synes

den i författningskommentaren gjorda bedömningen innebära att arbetslöshetskassans beslut om fränkännande eller uteslutning ska gälla från och med den dag då kassan inleder en utredning av dessa frågor. Detta bör i så fall komma till uttryck i lagtexten.

Den föreslagna ordningen torde innebära att krav måste ställas på en noggrann dokumentation hos arbetslöshetskassorna om vid vilken tidpunkt beslutsärendena initieras. Enligt Lagrådets mening kan det ifrågasättas om önskemålet om att undvika återkrav (som endast partiellt torde kunna undvikas) utgör tillräckligt skäl för att frånga beslutsdagen som den dag fränkännande resp. uteslutning börjar gälla.

Om den valda lösningen föredras bör i vart fall, på motsvarande sätt som enligt 39 § lagen om arbetslöshetskassor, i paragrafen införas en bestämmelse om att det i arbetslöshetskassans beslut om fränkännande ska anges från och med vilken dag kassans beslut gäller och, därigenom, vilken dag som också är utgångspunkt för beräkningen av 80-dagarsregeln om förvärvsarbete som villkor för att ny ersättning ska kunna ges. Lagrådet föreslår att paragrafen då utformas enligt följande:

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet. I beslutet ska denna tidpunkt anges.

Ersättning får betalas ut på nytt ... under 80 dagar från den tidpunkt som avses i första stycket.

Förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetskassor

37 b §

Vad gäller första styckets reglering av tidpunkten från vilken beslutet om uteslutning ska gälla, se vad som anförts ovan under 46 b § förslaget till lag om ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring.

I andra stycket anges att ett beslut om uteslutning enligt 37 a § (när medlemmen inte arbetat inom kassans verksamhetsområde) ska gälla först från och med första dagen i månaden efter beslutet. Regeln har motiverats av att medlemmen ska ha möjlighet att byta arbetslöshetskassa utan att få försämrad ersättning. Enligt förslaget ska denna regel dock inte gälla om beslutet fattats under den tid då medlemmen har rätt till ersättning, utan då ska (på sätt som gäller i dag enligt 39 § andra stycket) uteslutningen gälla från och med dagen efter det att rätten till ersättning upphört.

Såvitt framkommit skulle regleringen i vissa fall kunna innebära en mindre förmånlig behandling av medlem som har rätt till ersättning vid tidpunkten för beslutet om uteslutning. Detta synes inte ha varit avsikten. Lagrådet föreslår därför att andra stycket formuleras om enligt följande:

Ett beslut om uteslutning ... följer på beslutet. Om medlemmen då har rätt till ersättning, gäller dock uteslutningen först från och med dagen efter den dag då rätten till ersättning upphör.

37 c §

Paragrafen har givits en utformning som kan ge intryck av att det är i denna lag som frågan om fränkännande av rätt till ersättning regleras. Reglerna om sådant fränkännande finns emellertid inte här utan i

lagen om arbetslöshetsförsäkring. Lagrådet föreslår därför att paragrafen får följande utformning:

Arbetslöshetskassans styrelse prövar frågor om uteslutning av en medlem och om frånkännande av rätt till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. En kassaföreståndare får dock efter uppdrag från styrelsen fatta beslut i sådana ärenden, utom när det gäller omprövning.

94 c §

I 94–94 b §§ anges att en arbetslöshetskassa i vissa fall ska betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt. Förevarande paragraf innehåller en bestämmelse om att kassan även i andra fall ska betala tillbaka statsbidrag. Av författningskommentaren framgår, vilket också har bekräftats under föredragningen, att denna paragraf endast tar sikte på bidrag som kassan erhållit enligt 93 a §. Förståelsen av paragrafen skulle underlättas om detta framgick direkt av paragrafen. Den skulle förslagsvis kunna formuleras på följande sätt:

Om en arbetslöshetskassa har erhållit statsbidrag enligt 93 a § ska kassan betala tillbaka de bidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp.

94 d och 94 e §§

I 94 d § anges att inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag i vissa fall om myndigheten ”vid sin tillsyn” finner att bidraget ska återbetalas. Enligt 94 e § kan inspektionen helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten.

Det framgår inte av motiveringen att avsikten är att beslut om återkrav av statsbidrag endast ska kunna initieras vid vad som

formellt kan betecknas som tillsynsärenden. En omformulering av bestämmelserna bör därför övervägas.

Enligt bestämmelserna har inspektionen inte givits någon motsvarande rätt att besluta i fråga om sådana statsbidrag som arbetslöshetskassan är skyldig att återbetala enligt 94 c §. Någon motivering till varför situationerna inte ska behandlas på samma sätt har inte givits.

Lagrådet förordar att paragraferna utformas enligt följande:

94 d § Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta ... om myndigheten finner ... återbetalningsskyldighet enligt 94-94 c §§ är uppfyllda.

94 e § Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, om en arbetslöshetskassa begär det eller i samband med beslut enligt 94 d §, besluta att delvis befria kassan från återbetalningsskyldighet enligt 94-94 c §§ om det finns särskilda skäl. Om det finns synnerliga skäl, får myndigheten besluta om hel befrielse.

Övrigt lagförslag

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.